

Oslo, 27.juni 2013

Høringssvar NOU 2013:4

KULTURUTREDNINGEN 2014

Innledning

Voksenopplæringsforbundet takker for en inspirerende og viktig Kulturutredning. NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014 er et omfattende dokument som legger et bredt perspektiv til grunn for kulturfeltets framtid. Tonen settes når utredningen innledningsvis slår fast at "... Helt siden 1814 har kulturlivet i Norge vært bygget opp ved et samvirke mellom folkekultur og elitekultur." Samordning er stikkord som vi møter flere steder. Det gjelder også vårt interessefelt: Læring i frivillig sektor. Den ivrige leser vil spesielt finne dette feltet omtalt i Kapittel 15 Styrk den kulturelle grunnmuren – et løft for det lokale kulturlivet.

Voksenopplæringsforbundet er interesseorganisasjon for 15 studieforbund med 450 medlemsorganisasjoner, som arrangerer 40.000 kurs for mer enn 400.000 deltakere i Norge hvert år. Estetiske fag og håndverksfag utgjør mer enn 45% av denne kursvirksomheten. Vi takker for muligheten til å gå inn i saker på vårt felt som Kulturutredningen tar opp, og vil støtte de synspunkter som kommer frem også i høringssvar fra våre medlemsorganisasjoner.

Vi siterer fra Kulturutredningens kapittel 15.1: «Den grunnleggende kulturelle infrastrukturen ser vi imidlertid forvitte under varig underfinansiering og manglende samordning mellom forvaltningsnivåene»...»Utvalget har flere ganger pekt på hvordan det å styrke den kulturelle infrastrukturen er å styrke demokratiet.»...»Utvalget vil derfor foreslå tiltak som er ment å styrke den lokale infrastrukturen – den kulturelle grunnmuren.»

1. Økonomi og momskompensasjon

«Varig underfinansiering».

Da den første Voksenopplæringsloven trådte i kraft i 1977, dekket offentlige tilskudd ca. 80% av kursavgiften. Dette er redusert til ca. 20% i dag. Det er derfor blitt stadig dyrere for deltakerne å gå på kurs. Dette utelukker viktige grupper fra deltakelse i kultur og demokratiutvikling. Det må også i inkluderingens og mangfoldets navn arbeides for at alle grupper kan komme med.

Kulturutredningen sier om Momskompensasjonsordningen: "En forutsetning da ordningen ble utvidet i 2010 var at alle organisasjoner som var inne i den tidligere ordningen også skulle få støtte gjennom den nye ordningen. Dette har imidlertid ikke skjedd, og studieforbundene er blant organisasjonene som nå har falt ut av

ordningen...”. Dette må rettes opp slik at alle frivillige organisasjoner kan delta i ordningen på lik linje.

2. Gratis bruk av offentlige lokaler

”... utvalget (vil) peke på behovet for egnede øvings- og framføringslokaler for det frivillige kulturliv. ... Utvalget har inntrykk av at mange kommuner og fylkeskommuner ikke godt nok ivaretar det ansvaret Voksenopplæringsloven pålegger dem ... om etter søknad å stille undervisningslokaler vederlagsfritt til disposisjon for studieforbund og medlemsorganisasjoner når det avholdes kurs med tilskudd etter voksenopplæringsloven. Frivillige utøvende kulturaktiviteter omfattes også av voksenopplæringsloven, og betydningen av reelt tilgjengelige øvingslokaler er en åpenbar forutsetning for å kunne gjennomføre øvinger. Imidlertid er ikke dette nok. På samme måte som for instruktørbehovet har samfunnet endret seg også når det gjelder utstysbehovet. På den ene siden er utøvende kulturaktiviteter blitt mer utstysintensive og krevende og på den andre siden er utstyr ofte så dyrt at individuelt eierskap blir vanskelig. Uøvende frivillige kulturaktiviteter er derfor i noen grad blitt avhengige av lokaler for midlertidig og permanent lagring. Utvalget mener derfor at voksenopplæringslovens § 7 burde suppleres med en bestemmelse om kommunalt ansvar for behovsprøvd lager.”

Vi vil støtte utvalget i denne konklusjonen. Som Norges Husflidslag sier i sitt høringssvar: «man tar ikke bare veven på ryggen etter endt vevkurs».

Det viser seg at det er ulik praksis i en del kommuner når det gjelder å etterkomme Voksenopplæringslovens rett til gratis bruk av offentlige lokaler. Det er oppstått ulike former for tvister, og bruken av gratis lokaler er i enkelte tilfeller vanskeliggjort for organisasjonene. Det må arbeides for en mer solid løsning på dette.

3. Forskning og samordning av planer

Utvalget sier om det påbegynte forskningsprosjektet om studieforbundene: ”Utvalget håper at forskningsrapporten vil gi grunnlag for å drøfte studieforbundenes rolle i styrkingen av den kunst- og kulturfaglige kompetanseoppbyggingen. Utvalget vil peke på at det frivillige kulturlivet – for eksempel korps og kor – gjennom studieforbundene er viktige medspillere for kulturskolens utforming av sin rolle som lokale ressursentre. *De frivillige organisasjonenes studieforbund bør trekkes sentralt inn i det plan- og samordningsarbeidet som kommunene vil få ansvar for som en følge av utvalgets forslag om endring av kulturloven (vår kursivering) ...* Utvalget foreslår at det stilles til rådighet særskilte stimuleringsmidler for de kommuner og lokalsamfunn hvor det iverksettes særlige samordnings- og kompetanseoppbyggingstiltak som baserer seg på

en aktiv deltakelse fra disse tre partene.” Voksenopplæringsforbundet støtter utvalget i dette.

Mer kontroversielt er kanskje følgende: ”... Utvalget har drøftet hvorvidt det er hensiktsmessig at den økte samordningsrollen som det ønsker Kulturdepartementet skal få, burde medføre at man foretar en oppsplitting av det forvaltningsmessige ansvaret for voksenopplæringen, slik at de organisasjonsrelaterte studieforbundene får sitt departementale tilknytningspunkt i Kulturdepartementet. Utvalget har ikke konkludert i disse spørsmålene...” VOFO og studieforbundene har hittil holdt fast ved tilknytningen til Kunnskapsdepartementet, i det vi har lagt vekt på læringsdimensjonen i frivillig sektors opplæring. VOFO står fortsatt på denne linjen, men er åpen for å få en diskusjon om tilknytning.

Kultur og læring

Voksenopplæringsforbundet takker igjen for en viktig og konstruktiv Kulturmelding. Oppfølgingen kan bli avgjørende for kulturens egenverdi og menneskene som deltar i kulturarbeidet. Vi er sterkt opptatt av kulturens samfunnsvirkninger, rettferdighet, mangfold, demokrati og ytringsfrihet, og håper på stadig bedre levevilkår for disse verdiene. VOFO arbeider spesielt for voksnes læring og kompetansebygging for utvikling av både kulturen og demokratiet. I Voksenopplæringsloven finner vi blant målområdene:

«Studieforbundene skal bidra til å vedlikeholde og styrke demokratiet og legge grunnlag for bærekraftig utvikling ved å engasjere og utvikle aktive medborgere.» De skal «bekjempe utstøting og bidra til inkludering». De skal «styrke kulturelt mangfold og øke deltakelse i kulturlivet» .

Vi ser frem til samarbeid om gode løsninger på utfordringene.

Vi tror læring er en grunnleggende metode for utvikling av den enkelte person og lokal – og storsamfunnet. Med de utfordringer vi står i i dag med arbeidet for et inkluderende og mangfoldig samfunn i rivende utvikling, vil samspillet mellom kultur og læring bli en spesielt viktig faktor i en bærekraftig utvikling for alle.

Vennlig hilsen

VOKSENOPPLÆRINGSFORBUNDET

Sturla Bjerkaaker
Generalsekretær

Astrid Thoner
Seniorrådgiver